14 Jaar No. 99 -- 's Hertogenbosch. -- Dingsdag 23 Augustus 1842.

DE NOORD-BRABANDER,

Staats- en Letterkundig Dagblad.

DICERE VERUM QUID VETAT?
HORATIUS.

ABONNEMENTSPRIJS
Voor de Stad ..... f 12,-
Franco per post .. » 14,-

(Verschijnende driemalen ter week, Dingsdag, Donderdag en Zaturdag.)

ADVERTENTIEN
15 cent de regel
Behalve 35 cents zegel.

DE GEDEPUTEERDE STATEN DER PROVINCIE *NOORD-BRABAND*, gehoord het rapport van de Commissie tot opneming van den toestand der Rivier de *Aa*, benoemd bij Besluit van den 26. Julij jl. Litt. C. C. C., houdende verslag van hare bevinding en verrigtingen, waaruit blijkt, dat de heilzame bepalingen, vervat in het Besluit van den 2. October 1827 Litt. A¹, niet zijn uitgevoerd geworden; dat die Commissie, tijdens de door haar gedane opneming, over de geheele lengte der Rivier nog dezelfde gebreken heeft aangetroffen, waarvan de wegruiming bij het laatstgemelde Besluit was beoogd, en dat mitsdien de Rivierpligtigen niet alleen de op hen rustende verpligtingen niet hebben opgevolgd, maar dat ook de Besturen der hierbij betrokkene Gemeenten, geen of slechts een zeer zorgeloos toezigt daarop gehouden hebben.

In aanmerking nemende, dat hoezeer door de bovengemelde Commissie aan de Burgemeesters der Gemeenten, welke die opneming bijgewoond hebben, de in het oog gevallene gebreken, en hetgeen tot verbetering van den toestand der Rivier de *Aa*, ingevolge de bepalingen van het Besluit van 2. October 1827 Litt. A¹ wordt vereischt, is aangewezen, en het dus mag verwacht worden dat die gebreken zullen zijn opgeruimd, vóór dat van wege deze Vergadering de nog in dit jaar te verrigtene nadere Schouwvoering over die Rivier zal plaats hebben, het echter nuttig en doelmatig moet geacht worden, de Plaatselijke Besturen nog nader, en met aandrang, tot het stiptelijk vervullen der op hen ten deze rustende verpligtingen aan te sporen.

Hebben goedgevonden en verstaan:

1°. Het Stedelijk Bestuur van *'s Hertogenbosch* en de Plaatselijke Besturen van *den Dungen, Rosmalen, Berlicum* en *Middelrode, Schijndel, Heeswijk, Dinther, Veghel, Erp, Beek-en-Donk, Aarle-Rixtel* en *Helmond*, dringend uit te noodigen, om de Rivierpligtigen onder hunne jurisdictie ernstig aan te sporen, dat zij zich het nu zoo zeer gunstig saizoen ten nutte maken, om ieder voor zoo veel hem betreft, aan hunne verpligtingen naauwkeurig te voldoen; wordende die Besturen uitgenoodigd, om de bepalingen, vervat in Art. 1, 2, 3, 4 en 5 van het Besluit van 2 October 1827, op nieuw, bij Publicatie, ter kennisse der Rivierpligtigen te brengen, ten einde deze geene ignorantie kunnen voorwenden van het geen zij ten deze hebben te verrigten.

2°. Met alteratie in zoo verre van Art. 3 van het aangehaalde Besluit, de Rivierpligtigen *voor ditmaal* te ontheffen van de verpligting tot het ruimen der *doorgaande* Oerbanken, welker aanwezen in de Rivier blijkbaar niet aan verzuimd onderhoud zoude zijn toe te schrijven; zullende de ruiming der doorgaande Oerbanken geschieden door de Gemeenten, en zij, welke zulks naar den eisch zullen verrigt hebben, in de daar voor aan te wenden kosten, naar billijkheid, uit de Provinciale fondsen worden te gemoet gekomen.

3°. Te bepalen, dat de voorbedoelde werkzaamheden, zoo wel van de zijde der Rivierpligtigen als van de zijde der Gemeenten, in het tijdvak van 20 Augustus tot den 12. September aanstaande zullen moeten verrigt zijn, en dat de plaatselijke Besturen daar over de Schouw zullen voeren op den 13. en 14. van die maand.

4°. Ten einde die werkzaamheden, zoo voor de Rivierpligtigen als voor de Gemeenten, meer gemakkelijk te maken, zal, door de plaatselijke Besturen en de heeren Districts-Commissarissen die het aangaat, behooren gezorgd te worden, dat, gedurende het tijdvak van 20 Augustus tot en met 14 September aanstaande, het water boven den watermolen te *Helmond* opgehouden, en daarentegen de sluizen aan den watermolen te *Erp* getrokken worden, en de sluizen van laatstgemelden molen open blijven; zullende de opkeering van het water aan den watermolen van *Kilsdonk*, welke tijdens de voorzegde opneming is bevonden te bestaan, van nu af worden weggeruimd en weggeruimd moeten blijven.

5°. De voorzegde Besturen worden aangespoord, om de op den 13. en 14. September aanstaande te voeren Schouw over de Rivier, met de meest mogelijke naauwkeurigheid en stiptheid te verrigten, en om, voor zoo verre eenige Rivierpligtigen de bestaande gebreken alsdan niet, of niet naar behooren zouden hersteld hebben, de herstelling van de bevondene gebreken dadelijk, ten koste der nalatigen aan te besteden, en voorts te dien aanzien stiptelijk te werk te gaan, overeenkomstig de bepaling van Art. 13. der Ordonnantie van den 10. Julij 1822, goedgekeurd bij 's Konings Besluit van den 16 Julij 1823, nº. 102, en medegedeeld bij de Publicatie van den 29. September van het laatstgemelde jaar, Provinciaal blad nº. 117.

6°. De Heeren Commissarissen van de 1°, 2° en 3° Districten, 1° gedeelte, worden uitgenoodigd, om die Schouwvoeringen, door de plaatselijke Besturen te doen, hoofdzakelijk ook voor die plaatsen, alwaar de Rivier *de Aa* de Grensscheiding tusschen twee Gemeenten uitmaakt, zoodanig onderling te doen regelen, dat de Schouwvoering, zonder belemmering, kan plaats hebben en op den 14. September aanstaande kan afgeloopen zijn.

7°. De meergemelde Besturen al verder uitte noodigen, om een afschrift der processen verbaal van die Schouwvoering, door tusschenkomst van den Heer Commissaris van het District waartoe hunne Gemeente behoort, aan deze Vergadering in te zenden; wordende die Besturen tevens herinnerd aan de bepaling van Art. 6 van het Besluit van 2 October 1827, Litt. A., en zij aangespoord, om de daarbij voorgeschrevene scheidingspalen alnog ten spoedigste, en in allen gevalle vóór den 12. September aanstaande, te doen stellen.

8°. Welgemelde Heeren Districts Commissarissen worden uitgenoodigd, om op de nakoming van het ten deze voorgeschrevene toe te zien, en hunnerzijds de geregelde uitvoering daarvan te helpen bevorderen en verzekeren.

9°. De provinciale Ingenieur van den Waterstaat wordt tevens uitgenoodigd om zich in aanraking te stellen met de hierbij betrokkene Districts Commissarissen en Plaatselijke Besturen, ten einde de uitvoering van dit Besluit doelmatig te verzekeren, en om daartoe, zoo wel zelve, als door de aan hem onderhoorige Opzigters van den Waterstaat, aan de Besturen en belanghebbenden de noodige aanwijzingen te geven, en verder zoodanige voorlichtingen te verstrekken; als tot de bereiking van het in deze beoogde doel kunnen leiden.

Afschriften dezes zullen gezonden worden, zoo aan de meergemelde Heeren Districts-Commissarissen en Provincialen Ingenieur van den Waterstaat, als aan de hierbij betrokkene Stedelijke en Plaatselijke Besturen, respectivelijk tot uitnoodiging en narigt.

's Hertogenbosch, den 12 Augustus 1842.

De Gedeputeerde Staten voornoemd,
A. J. BORRET.
Ter ordonnantie van denzelven,
F. X. VERHEIJEN.

Het besluit van 2 October 1827, Litt. A., in het bovenstaande bedoeld, zal in een volgend nummer worden medegedeeld.

KERKELIJKE STAAT.

Het bezoek van den Paus bij eenen Russischen schilder te Rome:

In eene schoone ligging aan gene zijde van de porte du Peuple, is het Paleis bekend onder den naam van *Palazzo del Papa Giulio*. In dit paleis heeft thans een russische schilder, de Heer Herzettel zijne werkplaats, en het is daar dat Zijne Heiligheid een bezoek heeft afgelegd om zijn groot schilderstuk, voorstellende, *den H. Joannes in den woestyn*, te gaan zien. Dit stuk heeft eene groote beweging in de kunstwereld te Rome veroorzaakt, en de dagbladen brengen in vereeniging met elkander, dezen kunstenaar den uitbundigsten lof toe.

Zijne Heiligheid heeft met zijn gevolg, langen tijd dit werk beschouwd, en heeft den kunstenaar aangemoedigd weder nieuwe stukken te ondernemen. (*Freeman's Journal.*)

DUITSCHLAND.

Men leest in de *Augsb. Zeitung* van den 11 Augustus:

» Wanneer Rusland zich door schitterende feesten naauwer met Pruissen zoekt te verbinden, schijnt er altijd een kwade geest tusschen te komen. Een diep geheim heerscht er nog altijd over de feesten die te St. Petersburg in de maand Julij hebben plaats gehad. De hooggeplaatste personen die den Koning omringd hebben, breken het stilzwijgen niet af. Hoewel de geruchten, die men verspreid heeft, zich niet bevestigen, heerscht er altijd een duister gevoel hetwelk men zich niet kan verklaren. Iedereen meent, dat er iets heeft plaats gehad, dat de uitwerking der feesten zal belemmeren. Men denkt dat de belangen van Rusland en Pruissen niet meer zoo naauw zullen verbonden zijn.

en dat men een onderscheid tusschen de familiebanden, en die van den staat en der natie zal maken. In dezen staat van zaken, kan de Provincie Posen hopen, dat derzelver wenschen zullen worden verhoord; men weet dat bij het verblijf van den Koning te Kœnisberg Z. M. petitien over dit onderwerp ontvangen heeft.

ENGELAND.

LONDEN 16 Augustus. Men schrijft ons uit Manchester den 15 Augustus:

De dag van heden en gisteren is rustig voorbij gegaan; geene nieuwe buitensporigheden zijn door opstandelingen begaan. Maar niettegenstaande de proclamatie der Koningin op alle hoeken der straten is aangeplakt, duren de zamenscholingen en meetings toch voort; op verscheidene plaatsen is de Koninklijke proclamatie afgescheurd. De eenige kreet, welke men nog van de menigte hoort aanheffen is die van: Het charter! het charter! of de dood!

Verscheidene militaire magten hebben zich gisteren door de straten vertoond, ongetwijfeld om te toonen dat de overheid op alle gebeurtenissen is voorbereid. De winkels gaan weder open, behalve die, welke in de wijken gelegen zijn, die meer bijzonder het tooneel van de onlusten dezer laatste dagen is geweest. De tijdingen van Preston, van Huddersfiels, van Oldham, en van Asthon zijn bijna dezelfde.

De beweging heeft zich in de distrikten van Bolton en van Dundee medegedeeld; de pottebakkers distrikten zijn weder oproerig en worden door troepen opstandelingen van Lancashire overstroomd. Te Burnley is eene groote chartistische meeting gehouden, en sir Robert Peel in beeldtenis opgehangen en verbrand. De tijdingen uit het zuidelijk gedeelte van Staffordshire blijven steeds onrustig. (Globe.)

— Het committé central van de linie voor afschaffing der wetten op de granen, te Londen gevestigd, heeft eene vergadering gehouden waarbij hetzelve besloten heeft eenig deel te nemen aan hetgeen thans in een groot getal manufactuur distrikten plaats heeft. Eene algemeene vergadering der vereeniging zal ten dien einde op aanstaanden Donderdag te Londen plaats hebben.

— Het *Duitsche Dagblad van Francfort* bevat de volgende correspondentie uit Stockholm 2 Augustus:

» Eene groote godsdienstige beweging heerscht in eenige dioceesen. Twee jonge meisjes hebben voorzegd, dat het laatste oordeel binnen eene maand zou plaats hebben. Er heerscht eene ware zucht tot preken, vier- en twintig personen houden gedurig predikatien. Den 10 Julij heeft men te Eksrote meer dan 3000 man van alle kanten van het land zien te zamen komen om naar de predikatien te hooren. Verscheidene personen ontdoen zich van hunne kleederen, hunne ringen en oorsieraden, en vertreden dezelve, terwijl zij zeggen dat deze kostbaarheden slechts het sieraad van den duivel waren. Een soldaat verzamelde eene menigte gouden ringen, die in den grond gegraven werden. Deze godsdienstige ijver schijnt op den hoogsten trap te zijn.

FRANKRIJK.

PARIJS 18 Augustus. — *Kamer der Gedeputeerden.* — *Zitting van den 18 Augustus.* —

Voorzitterschap van den Heer Sauzet.

Ten een en een half uur wordt de zitting geopend. De discussie van het wetsontwerp over het regentschap is aan de orde van den dag.

De Heer *Ledru-Rolin*, na alle voorleden constitutien aangehaald te hebben, ontkent de noodzakelijkheid, welke men voorwendt, en verklaart dat hij die aanneming van het wetsontwerp op het regentschap als eene overweldiging zou aanzien.

De Heer *Hello* verklaart zich voor de aanneming van het ontwerp.

De Heer *de la Rochejacquelin* leest zijne redevoering: Mijne Heeren, zegt hij, wij hebben eene belangrijke zending te vervullen. Het wets-ontwerp aan ons onderzoek onderworpen, legt aan ieder onzer regten en verpligtingen op. In 1830, is de monarchie omvergeworpen ...... [Lange tusschensporing.] De Kamer der gedeputeerden heeft eenen nieuwen Koning gemaakt: en heeft alsoo over het lot van het land beschikt. Toen heb ik, volgens mijne overtuiging, de Kamer der Pairs verlaten en indien de Julij-omwenteling slechts eene revolutie was geweest, die zich bij het paleis bepaald had, dan zou mijne plaats niet hier zijn. Maar ik heb mij in dezen kring begeven, en ik zal medewerken aan al hetgeen mij goed schijnt te zijn. Na eene zegepralende opstand...

Eene beweging, welke niet mogelijk is te beschrijven verdringt de stem van den redenaar. Het geroep van orde, belet hem voort te gaan. De president roept den spreker tot de orde, dan de Heer de la Rochejacquelin blijft op denzelfden voet voortgaan, tot hem eindelijk het woord ontnomen wordt.

De Heer *Schuzenburger* spreekt voor het ontwerp, dat door den Heer de la Martine bestreden wordt.

— PARIJS 19 Augustus. De algemeene discussie, van het wetsontwerp over het regentschap duurt steeds voort, de Heer H. Passy verklaart zich voor de Heer Corne tegen de aanneming, de Heer Manguin zal voor het vaderlijk erfregt stemmen; de Heer Berryer verklaart de inzigten van zijne partij; bij het vertrek van den courier was deze redenaar nog op de tribune.

— De Baron en de Barones de Rotschild hebben aan elk der twaalf weldadigheids-gestichten van Parijs 1000 franken ten geschenke gezonden, ter gelegenheid van het huwelijk hunner dochter.

— De Departementale Raden zijn voor den 8 September te zaam geroepen, een bewijs dat de Kamer nog deze maand geadjourneerd zal worden.

— Het voorstel van verbetering van den Heer Tocqueville hetwelk daarin bestaat, de oom des Graafs van Parijs als Regent te verklaren en wel naar orde van geboorte, zal gewis niet ondersteund worden, en tot op dit oogenblik zijn voorstellen ter verbetering gedaan.

— Gisteren heeft den Koning de raad van Ministers te Neuilly om twaalf uur gepresideert. Daarop hebben zich de ministers naar de Kamers begeven om de discussie over het ontwerp van wet, omtrent het Regentschap bij te wonen.

— De Spaansche Dagbladen van den 12 Augustus bevatten heden weder iets belangrijks. Klagten over de voordurende zware hitte.

— Men leest in de *Messager*:

» Zeker dagblad meldt dat de troepen van het garnizoen in de kazerne zijn geconsigneerd geweest, en dat dit zoo lang zou plaats hebben, als de stemming voor de wet op het regentschap door de beide kamers zou duren.»

Andere bladen spreken dit weder geheel en al tegen.

BELGIE.

BRUSSEL, 18 Aug, Bij besluit des konings van 16 Aug. is de minister van finantien, op voordragt van den raad van ministers, gelast geworden aan de kamer een wetsvoordragt aan te bieden, strekkende om aan het gouvernement de magtiging te zien verleenen ter sluiting eener geldleening van 33,500,000 fr. effectief, waarvan de gelden strekken moeten tot het voltooijen der ijzeren spoorweglijnen, het aanleggen van straatwegen in de provincie Luxemburg en de voltooijing van het Antwerpsche entrepôt. Aan de amortisatie van deze leening zal eene dotatie verbonden zijn van ten minste een pCt. 's jaars van het nominale kapitaal boven en behalve den interest der geamortiseerde obligatiën. De amortisatie zal door het gouvernement geschieden.

NEDERLANDEN.

— 's HERTOGENBOSCH. 20 Aug. Wij hadden heden gelegenheid de nieuwe editie van de missale romanum te zien, welke de Heer Hanicq dit jaar in klein folio heeft uitgegeven.

Dezelve heeft boven andere editien dit voordeel dat zij bijna zonder verwijzingen is. Dezelve is overigens versierd met tien schoone platen, en het zal den uitgever voorzeker dank worden geweten, dat hij geen mechaniek papier tot het drukken van dit werk heeft gebruikt, dat wat de soliditeit van het papier en den schoonen druk aangaat, niets te wenschen overlaat, hetwelk voorzeker even als de naauwkeurige correctie, de sierlijkheid en geringen prijs van slechts 15 gulden [ongebonden] veel zal bijbrengen tot het debiet.

— s' GRAVENHAGE, 18 Aug. De hitte is ook hier ter stede zoodanig, dat op vele plaatsen de wellen geen water meer geven.

— ROTTERDAM, 18 Aug. Daar, door plaatselijke omstandigheden, de gewoone tentoonstelling van schilderijen en kunstwerken, dit jaar, hier ter stede, niet kon gehouden worden, zoo kan het den beminnaren der beeldende kunsten voorzeker niet ongevallig zijn, dat zij dit gemis eenigermate kunnen vergoed vinden, door de bezigtiging van de doorloopende tentoonstelling van schilderijen en kunstwerken, onder directie van den Heer G. Jonkers alhier, in welke verzameling, zoo wel wat schilder- en prentkunst als andere voorwerpen van kunst betreft, bezienswaardige, zeldzame en hoogstbelangrijke stukken voorkomen.

Mengelwerk.

Over het besluit

VAN DEN

2 JANUARIJ 1842

BETREKKELIJK

HET LAGER ONDERWIJS

IN HOLLAND.

(Vervolg van het vorig nummer.)

Na dit kort overzigt over de geschiedenis en den oorsprong van het besluit van den 2 Januarij 1842 en deszelfs algemeene strekking, zullen wij nog eenige opmerkingen maken over de verschillende voorwaarden, die hetzelve bevat.

De eerste artikelen hebben betrekking op de organisatie der provinciale commissien, op de verhouding der verschillende godsdiensten, en op de aanwijzing der middelen, die geschikt zijn, om tot deze verhouding te geraken, en welke men door bijvoeging van honoraire leden zal trachten te verkrijgen. Bij artikel 3, wordt de benoeming der Inspecteurs der scholen slechts voor zes jaren gedaan; eertijds geschiedde deze benoeming voor het geheele leven. Artikel 4 bepaalt de verpligtingen der plaatselijke toevoorzigten in elke stad en gemeente, uitgedrukt in artikel 9 van het reglement A, gevoegd bij de wet van 3 April 1806, altijd met inachtneming der proportie van de verschillende godsdiensten, welke proportie ook in aanmerking moet genomen worden voor de benoeming in de vacaturen in de bijzondere commissien. Artikel 6 verleent appel naar de gedeputeerde staten de beslissing der stedelijke of gemeente raden, ingeval deze de autorisatie weigeren om eene lagere school op te rigten. Artikel 7 stelt de middelen voor om de godsdienst der onderwijzers in verhouding te stellen met de godsdienst der meerderheid der inwoners, voor die plaatsen, waar slechts eene school bestaat, en het getal dezer onderwijzers of onderwijzeressen in evenredigheid te stellen met de verschillende godsdiensten, daar waar meerdere scholen bestaan.

Men kan niet ontkennen, dat al deze artikelen naar eene verbetering strekken, maar zij zullen nooit geheel en al hun doel bereiken, hetwelk bestaan moest om aan allen de vrijheid en eene gelijke bescherming der godsdiensten te verzekeren. En indien de Katholijken van den eenen kant alle reden hebben om over deze artikelen voldaan te zijn, beklagen zich de protestanten daarentegen dat zij van een gedeelte van hunnen invloed beroofd zijn. Waarom heeft men niet aan anderen genoegdoening gegeven, doch aan iederen zijn billijk deel van vrijheid [illegible]

geene bijzondere commissien aangesteld voor alle godsdiensten en eene enkele gemengde commissie, die bij moeijelijke gelegenheden eene eind-beslissing nemen kan? Dan zou iedereen verkregen hebben, hetgeen hij het regt heeft te eischen; de Katholijken zouden zich over de overwinning hunner vijanden niet kunnen verheugen, en de protestanten zouden zich niet te beklagen hebben, dat zij beroofd zijn van hetgeen wij meenen hun uitsluitend regt te zijn.

Wij zullen niet over dit trouwelooze woord spreken, dat wij meer dan eens in het besluit van den 2 Januarij 1842 ontmoet hebben, en dat ons zoo zeer grieft; een woord, dat onder de oude regering gebezigd werd, telkens wanneer men wilde te niet doen hetgeen men had aangevangen, en welk woord de protestantsche partij zoo juist wist te pas te brengen. Dat rampzalige woord ZOOVEEL MOGELIJK, is ook in dit besluit de voorwaarde, welke bij het onderhouden der regelen die hetzelve voorschrijft, gevoegd is. Wij kunnen er zeker van zijn, de protestanten zullen niet nalaten er gebruik van te maken, en tot schild hunner partijdigheid en hunner overtreding deze treurige woorden *zooveel mogelijk*, opnemen.

Artikel 8 schrijft de noodige maatregelen voor om de verpligte bijvoegingen van kerkelijke bedieningen bij den post van onderwijzer te doen ophouden.

Wij hebben ons zeer verwonderd over de verklaring welke eenige katholijke dagbladen, onder anderen het *Journal du Limbourg* en de *Catholijke Nederlandsche Stemmen* over dit artikel gegeven hebben, hetwelk geheel ten voordeele der katholijken is. Deze bladen hebben er een gevaar in gezien voor de katholijke priesters, die tevens onderwijzers zijn. De *Cath. Ned. Stemmen*, wel is waar, merken zeer wel op, dat men in deze catégorie slechts de priesters desservanten kan plaatsen, wijl deze hoewel priesters, nooit als dienstdoende geestelijken kunnen beschouwd worden.

Maar deze bladen hebben het artikel niet naar deszelfs juiste waarde beoordeeld.

Er bestaat geen sprake van zamenvoeging maar van *verpligte* zamenvoeging.

En welke is deze *verpligte* zamenvoeging? dit is het magtigste wapen der protestanten om in de kleine steden en vooral in de dorpen onderwijzers van hunne partij aan te stellen; omdat daar de onderwijzer tevens *koster* en *voorzanger* der hervormde kerk is. Als men de vacature van eene onderwijzersplaats aankondigde, was men er altijd op bedacht, om er bij te voegen dat deze *kerkelijke bedieningen* er bij behoorden, en hierdoor werd ieder katholijk noodzakelijker wijze buiten de toelating tot het examen gesloten. Het is onnoodig op het verfoeijelijke van dezen maatregel te drukken, en het is deze zelfde maatregel, welke door Artikel 8 van het besluit wordt afgeschaft. Dit Artikel is dan het beste van het geheele besluit; want wij zouden geheele kolommen kunnen vullen, indien wij al de misbruiken wilden noemen, waartoe deze zamenvoeging aanleiding heeft gegeven. Maar wij kunnen ons niet onthouden om nog eens onze verwondering te kennen te geven, over de zonderlinge verklaring, welke over dit artikel gegeven is, en dat alleen door het weglaten van het woordje *verpligte*.

Artikel 9 is ook eene weldaad. Wij zullen de schandelijke processen en de smartelijke veroordeelingen van onderwijzers van behoeftige of weeszen, die de kinderen van arme ouders der gemeente waar zij woonden tot het onderwijs toelieten niet meer zien. Deze armen zullen nu de volheid hunner regten kunnen genieten. Zij zullen hunne kinderen naar eene school van hunne godsdienst kunnen zenden, en zij zijn alzoo beter bedeeld, dan zij die het onderwijs hunner kinderen betalen.

Artikel 10 is het noodlottigste van het geheele besluit. Dat de Katholijken zich niet bedriegen. De Koning is in den strik gevallen: dat de Katholijken op hunne hoede zijn! Het voornaamste doel van dit besluit is eene censuur, of een toevoorzigt zoo men wil, aan te stellen, door de geestelijken der verschillende godsdiensten over de boeken, welke men in de scholen gebruikt, alle formaliteiten welke de klagten dezer geestelijken moeten ondergaan, zijn met de geringste naauwkeurigheid beschreven. Men heeft gezegd, dat dit artikel de heilzaamste vruchten kan dragen, indien hetzelve met loyaliteit werd ten uitvoer gebragt, maar men heeft niet gevraagd of deszelfs uitvoering mogelijk was. Wij aarzelen niet om te zeggen, dat hetzelve onmogelijk is vooral voor de Katholijken.

Want zij zullen de meeste klagten in te brengen hebben, of liever zij zullen de eenigen zijn, die zullen klagen, wijl alle boeken, welke tegenwoordig in de scholen gebruikt worden in eenen protestantschen zin, of wat nog erger is, in eenen ongodsdienstigen en dikwijls zedeloozen zin geschreven zijn. Zij komen bijna allen voort van de Maatschappij tot nut van 't algemeen. Indien wij ons nu afvragen wie zal moeten reclameren, en wie de regters zullen zijn, die over de billijkheid der klagten zullen beslissen, zoo lezen wij in artikel 10 van het besluit van 2 Januarij, dat het de geestelijken zijn, die de punten strijdig tegen hunne godsdienst en de leer hunner kerk aan het oordeel van provinciale commissien zullen moeten onderwerpen, welke over deze klagten zullen beslissen na de zich beklagende geestelijke overheid gehoord te hebben; en het hangt van deze beslissing af, of het gebruik van het bewuste boek zal verboden worden of niet. Hier zien wij terstond een wezenlijk leerstuk der Katholijken veracht en miskend.

De kerk alleen kan en moet de anti-Katholijke leer en grondstellingen veroordeelen, hetzij dezelve bij monde of bij geschrifte uitgebragt zijn. De kerk alleen is daarvan regter, en zoodra zij deze of gene leerstelling veroordeeld heeft, kan zij derzelver beslissing niet aan de goedkeuring van eene andere magt onderwerpen, zonder van een geheiligd regt afstand te doen. Zij oordeelt dus in het laatste ressort, en wij vragen het: welke priester zal eene zaak die uitsluitend tot het regt der kerk behoort, dat wil zeggen de veroordeeling van een boek dat antikatholijke leer- of grondstellingen bevat, aan eene commissie onderwerpen, die voor het grootste gedeelte uit protestanten bestaat? Welke katholijke herder zal van het regt afstand doen, om tot zijne schapen te zeggen: « In den naam der kerk en der gehoorzaamheid welke gij aan dezelve verschuldigd zijt, verbied ik u dit of dat boek of werk te lezen of te gebruiken » om aan eene tijdelijke commissie, zulks te gaan vragen waarvan een gedeelte die oppermagt der kerk om dusdanige boeken te verbieden, niet erkent.

Maar vooronderstellen wij nog eens, hoewel deze vooronderstelling ons hindert, dat de kerk de door het gouvernement uitgebragte goede bedoelingen wilde te gemoet komen, en vol vertrouwen in den ijver der commissien om aan hare klagten gehoor te geven, deze voorwaarden aanneemt; welke zullen daarvan de gevolgen zijn? Wij hebben gezien, dat het de commissien zijn, die over de klagten welke door de geestelijken gedaan worden in het laatste ressort oordeelen; wat zal er dan van worden, indien deze commissien meenen die klagten niet te moeten aannemen en het gebruik van het veroordeelde *boek* toelaten?

De kerk zal zich moeten onderwerpen, en verdragen hetgeen zij veroordeeld heeft, omdat leeken en welligt protestanten hare besluiten niet geheiligd hebben. In de tijden van onderdrukking heeft de kerk nooit eene dergelijke vernedering ondergaan, en zal zij dezelve nu onder den schijn van vrijheid lijden! En zullen de geloovigen zich aan de beslissing dezer commissien onderwerpen en daar door weerspannig aan de kerk worden? of indien zij zich aan de kerk willen onderwerpen, zal men hen dan beschuldigen, omdat zij meer orthodox zijn dan hunne opperhoofden zelven? Het is zeker — want wie de oorzaak toelaat, moet ook de gevolgen toelaten, dat indien de kerk hare besluiten aan de goedkeuring der commissien van onderwijs onderwerpt, zij geacht wordt daardoor het regt dezer commissien te erkennen, om deze besluiten te oordeelen. Droevige keuze voor de ouders, die aan hunne kinderen een openbaar onderwijs verlangen te geven. Beroofd van het regt om andere boeken te eischen, dan die welke algemeen gebruikt worden, zullen zij hunne kinderen aan een onderwijs moeten onderwerpen, dat zij weten dat verderfelijk is, of wel indien zij naar de stem van hunne herders willen hooren, zullen zij hunne kinderen van de school moeten afhouden, en hen misschien daar door van alle onderwijs berooven.

Deze beschouwingen, waarbij wij nog vele anderen zouden kunnen voegen, moeten naar het ons toeschijnt den strik dien voor de Katholijken gespannen is duidelijk aanwijzen. Wij beschuldigen den Koning niet, ons dezen strik gespannen te hebben; neen, wij hebben het reeds gezegd en wij herhalen het: hij heeft zich daarin laten vangen! maar dat de Katholijken op hunne hoede zijn: Het is, zoo als wij te voren opgemerkt hebben, een der gevolgen van den eersten misstap welke men bij de zamenstelling der commissie van den 12 November 1840 heeft begaan, die eene *godsdienstige* in plaats van eene *staatkundige* commissie was.

Artikel 11 stelt eene vergoeding voor, van de uitsluiting van alle godsdienstig onderwijs buiten de scholen, daar voor te schrijven, dat de openbare scholen gedurende een uur daags ter beschikking van de geestelijken der verschillende godsdiensten zullen gesteld worden, om dit godsdienstig onderwijs aan de kinderen van iedere godsdienst afzonderlijk te geven. Deze ordening van het besluit zal op eenige plaatsen, waar de kinderen, uit hoofde zij te ver van de kerk af wonen, niet altijd in de gelegenheid zijn om de catechismus bij te wonen; maar voor de steden en dorpen waar deze hinderpaal niet bestaat, is dit artikel van zeer weinig waarde. Iedere Pastoor of desservant zal liever de kinderen op de heilige plaats doen bijeenkomen, om hun de waarheden hunner godsdienst te leeren en uitteleggen, dan zich in eene openbare school begeven, en de catechismus te doen, en zich alzoo aan moeijelijkheden bloot te stellen, die hij anders niet zal ondervinden.

Ziedaar de denkbeelden, welke wij van het besluit van den 2 Januarij laatstleden over het lager onderwijs hebben opgevat. Wij hebben het onderwerp slechts even aangeroerd; wij zouden er meer van kunnen zeggen indien wij het dieper en meer van alle zijden wilden beschouwen. Maar wij gelooven er genoeg van gezegd te hebben om te bewijzen, dat, zoo lang het openbaar onderwijs uit een zuiver godsdienstig oogpunt beschouwd wordt, men het nooit eens zal worden en nooit iedereen genoegen geven zal. Dit doel zal men alleen kunnen bereiken, met aan iedereen het regt toe te staan, dat hem volgens de grondwet toekomt; en hier door zal men de godsdiensthaat uitdooven, die zich bij ons onder een wezenlijk verschrikkelijk aanzien begint voor te doen, door aan iedereen de zorg voor zijne eigene belangen over te laten.

Het besluit van den 2 Januarij heeft dus het dubbele gebrek van de protestanten misnoegd te maken zonder de katholijken te voldoen; men heeft bekend dat dezen aanmerkelijk in hunne regten waren benadeeld geworden, en in plaats van hun het volle genot dezer regten toe te staan, heeft men met hen begonnen te schaggeren. Maar de katholijken van 1842 zijn niet meer dezelfden van 1806. Hetgeen zij toen nog als eene gunst beschouwden, weten zij nu dat hun wettig regt is, en zoo lang zij niet in het volle bezit van dit regt zullen zijn, zullen zij zich nooit met de halve maatregelen vergenoegen, welke men hun als eene gunst schijnt te willen toestaan; het volle genot hunner regten kan hen alleen de vrije uitoefening hunner godsdienst verschaffen.

Weldra zal het vooruitzigt van den minister

van binnenlandsche zaken zich verwezenlijken, en het besluit zal sterven alvorens geleefd te hebben, dat wil zeggen, voor dat alle verordeningen uitgevoerd zullen zijn. Als dat heeft de minister gezegd, zal de wetgeving met de zaak belast worden; wat daarvan het gevolg zal zijn weten wij niet, en wij willen ons niet in gissingen verliezen, die, aangezien de geest van het grootste getal onzer tegenwoordige representanten, ons niet zeer voordeelig zouden kunnen zijn. In alle geval zullen wij met een oplettend oog den nieuwen weg volgen, welken het openbare onderwijs heeft ingeslagen, eenen weg, die door het besluit van den 2 Januarij wordt aangewezen, en wij zullen zooveel ons mogelijk is alle verdere documenten die eenig licht over den gang en de gevolgen van het besluit bijeenzamelen; wij zullen ook over de te nemen maatregelen spreken, nadat de volkomene ongenoegzaamheid van dit besluit aan een gouvernement zal zijn aangewezen, dat krachtige en somtijds verschrikkelijke lessen schijnt te verlangen, alvorens een systema te verlaten dat hetzelve eenmaal heeft aangekleefd.

ADVERTENTIEN.

*** Getrouwd

JOH. THEODORUS GREVEN

en

ARDIENA VAN DEN WIJMELENBERG

tot eenige Kennisgeving.

UDEN

den 16 Augustus 1842.

† † † Die genegen mogten zijn te dingen naar de openstaande bediening van Plattelands HEEL- en VROEDMEESTER te *Geldrop*, Provincie Noord-Braband, welke Gemeente met die van 6 Gehuchten eene bevolking telt van 2700 zielen, op een jaarlijksch tractement voor de bediening der Armen, van *f* 200, kunnen zich daartoe in persoon of met vrachtvrije brieven met overlegging van bewijzen van admissie en goed zedelijk gedrag, aanmelden bij den Burgemeester aldaar.

LETTERGIETERIJ en BOEKDRUKKERIJ,

ELIX EN CO.,

Rok-in, No. 161, te Amsterdam.

Voorwaarden van Inteekening

op

DE DIERGAARDE

VAN PARIJS,

De Uitgave geschiedt op gesatineerd papier opzettelijk voor dit werk vervaardigd, in twaalf Afleveringen zonder meer, elk van zes vellen of 48 bladzijden druks met minstens twee groote en twee kleine Koper- of Houtgravures per vel, tusschen den tekst gedrukt, al de geslachten voorstellende van nagenoeg 1100 ZOOGDIEREN, benevens eenige kleinere tafereelen, aan hunnen huiselijken of natuurstaat ontleend.

BOVENDIEN ONTVANGEN HH. INTEEKENAREN,

1°. 50 Groote platen afzonderlijk gedrukt, en per aflevering verdeeld, tot kleinen en generalen Titel, Frontespies, en Hoofdverdeelingen des inhouds, voorstellende de voornaamste gezigten der Diergaarde of Plantentuin; benevens de gebouwen, werkplaatsen, monumenten enz; alsmede de woonplaatsen en holen der verschillende dieren in hunnen natuurstaat onder de verschillende luchtstreken der keerkringen.

2°. Vier op staal gegraveerde, en in aquarel gekleurde platen met groepen der schitterendste vogelen des Aardbodems.

3°. Het portret van Buffon en Cuvier, in twee kleuren of in camaïeu gedrukt;

en eindelijk

Eene chinesche kaart of plattegrond des tuins in perspectief.

De gravures prachtig van uitvoering, vervaardigd door de HH. Andrew, Best en Leloir, naar teekeningen der beroemdste Fransche en Engelsche Schilders, als: de HH. Werner, Susemihl en Guémied, voor de dieren; de Heeren J. David, Karl. Girardet, Français, Himely, Marville, enz., voor de gezigten en andere onderwerpen.

Per aflevering *f* 1.— Franko per post.

Met den eersten September wordt de Inteekening finaal gesloten; en in de daarop volgende maand zal de 1ste Aflevering het licht zien.

Men teekent in bij den drukker en Uitgever dezes bij wien de Prospectus te bekomen, en de proeve van uitvoering ter bezigtiging is.

Waar mede de volgende Werken verkrijgbaar zijn gesteld:

MISSALE ROMANUM enz. in klein folio *rood en zwart*, gedrukt op zeer schoon, solide, gesatineerd, met de hand gemaakt papier, versierd met 10 bij uitstap fraaije platen, voorzien van alle nieuwe officiën en vermeerderd met de propriums van alle Diocesen in Holland. Mechelen 1842. De prijs is ongebonden. . . . . *f* 15,00.

Men kan dit werk bekomen in alle soorten van banden.

In Marokijn 1e soort.	*f* 29,50.
» 2e soort.	- 25.00.
In zwart Kalfsleer	- 21,00.

DE SYNODO DIOECESANA libri tredecim, per Benedict. XIV, Pontif. Maxim. Editio post plurimas, præsertim Patris Emmanuelis de Azevedo, S. J., auctior et castigatior. 4 vol. in-12. Mechl. 1842. Broché. *f* 5,00.

SOUFFRANCES de N. S. J. C.; ouvrage écrit en portugais par le H. Thomas de Jésus, traduit en français par le P. Alleaume. Paris, 1833. 2 forts vol in 12°. *f* 1,75.

DE LA FEORME ET DU CATHOLICISME, par l'Abbé Polce, in kl. 8°. 1842. *f* 0,95.

DICTIONNAIRE HISTORIQUE, ou Histoire abrégée des hommes illustres; par l'abbé de Feller, édition revue par M. Perrennes, augmentée d'un vol. de supplement, 1841 13 vol. in 12°. *f* 11,50.

SUPPLEMENT par M. Perrennes, in 12°. *f* 1,60.

id in 8°. *f* 1,75.

DEN GEEST VAN DEN H. FRANCISCUS DE SALES' Prins-Bisschop van Geneve, door J. P. Camus, Bisschop van Belley, behelzende de schoonste leeringen en nuttigste onderrigtingen van dien heiligen voor alle slag van persoonen. *f* 1,50.

L'ESPRIT DE S. FRANÇOIS DE SALES, évêque et Prince de Genève, extrait du recueil publié, sous le même titre, par Jean Pierre Camus, évêque de Belley; Nouvelle édition, revue, corrigee, et disposée dans un ordre plus méthodique, par un Supérieur de Séminaire. *f* 1,50.

EDMOUR ET ARTHUR, *par l'auteur de Lorenzo* in-8°. 2e. édit. 1840 fig. *f* 0,60.

ROSARIO, histoire espagnole, faisant suite à *Silva* et *aux Solitaires d'Isola Doma, par l'auteur de Lorenzo.* in-18°. 2e. édit. 1839. fig. *f* 0,80.

SILVA, ou l'ascendant de la vertu, *par l'auteur de Lorenzo.* in-18°. 1835. *f* 0,50.

SOLITAIRES (les) d'Isola Doma, *par l'auteur de Lorenzo.* in-18°. 1841. *f* 0,60.

ISALA, *suite d'Edmour et Arthur*, par l'auteur de Lorenzo. in-18°. 1841. *f* 0,80.

-------- Lorenzo, ou l'empire de la religion, par un nonconformiste Ecossais que a embrassé la Foi catholique. G. T. D. *f* 0,80.

LE CIEL OUVERT par la confession sincère et par la fréquente communion, ouvrage ou l'on trouve des histoires propres a éloigner du sacrilége et a ranimer la foi des fidéles sur la présence réelle de Jésus-Christ dans la sainte eucharistie; par M. l'Abbé Favre, Missionnaire. *f* 0,60.

DEN WEG TOT DEN HEMEL door de Regtzinnige Belijdenis zijner Zonden en het menigmaal naderen tot de H. Communie. Een werksken in hetwelk geschiedenissen gevonden worden die zeer voordeelig zijn om de geloovigen van de heiligschenderijen te verwijderen en hun geloof te verlevendigen in de wezenlijke tegenwoordigheid van Jesus-Christus in het Allerheiligste Sacrament des autaars; door den Abt Favre, missionaris. Vrijelijk uit het fransch vertaald. *f* 0,60.

GALLURA, De Eer van de Tafel des Heeren of het juist begrip van het allerheiligste Sacrament des Autaars, voor christenen, die het Avondmaal des Heeren met kennis en vrucht willen houden, 18°. *f* 0,35.

Idem in bezaan. *f* 0,50.

L'UNIQUE CHOSE NÉCESSAIRE, ou réflexions, pensées et prières pour mourir saintement, par le révérend père Marie-Joseph de Géramb, religieux de la Trappe. *f* 0,60.

GERAMB [MARIE JOSEPH DE] l'Eternité s'avance, et nous n'y pensons pas; ou réflexions et pensées pour mourir saintement, pour servir de suite à l'unique chose nécessaire. *f* 0,60.

EENE ZAAK ALLEEN is noodzakelijk, of overdenkingen, gedachten en gebeden om Zalig te sterven, door den Eerw. Pater Maria Josephus Geramb trappist. *f* 0,60.

--------- De Eeuwigheid nadert en wij denken er niet op of overdenkingen en gedachten om zalig te sterven; vervolg van: Eene zaak alleen is noodzakelijk. *f* 0,60.

RECUEIL de prieres et de pratiques de piété auxquelles les Souverains pontifes ont attaché des indulgences: Traduit de l'Italien, sur la septième édition, publiée a Rome, et formellement approuvée par un décret de la sacrée congrégation des indulgences. *f* 1,00.

RODRIGUEZ (P. Alphonsus] Oefening der Christelijke volmaaktheid, nieuwe uitgaaf 6 deelen. *f* 9,00.

------- Pratique de la perfection Chrétienne 3 vol. in 2o. *f* 3,30.

Idem 6 vol. in 8o. *f* 5,00.

------- De Oefening van volmaaktheid, vernieuwd verkort en toegepast aan elken staat en beroep van Christenen, door J. Hulen, 2 dln 12o. *f* 1,90.

† † † Het GEMEENTE BESTUUR van *Heesch*, zal ingevolge bekomene magtiging en onder nadere goedkeuring van H. E. G. A. Heeren Gedeputeerde Staten der Provincie *Noord-Braband*, in het openbaar verkoopen:

Onder OSS.

Een perceel WEILAND genaamd het Brand, Sectie C. No. 1701, groot 1 Bunder, 21 Roeden, 60 Ellen.

Onder HEESCH.

43 Bunders, 44 Roeden, 30 Ellen BROEK- en HEIDEGRONDEN in het Loosbroek, belend aan Z. E. den Heere Baron VAN DEN BOGAERDE, de Heeren KEUKENSCHRIJVER, HOMAN en MAHIE, in perceelen en in Massa.

Deze verkooping zal geschieden, provisioneel op het stuk, Donderdag den 1. September 1842 en finaal ten herberge van ARNOLDUS VAN DE KOOLWIJK te *Heesch* Donderdag den 15 September daaraanvolgende, telken dage des morgens ten 9 uur te beginnen.

Nader onderrigt te bekomen ten kantore van den Heer T. DE JONG Jr. Secretaris te *Heesch*.

† † † Een Jong Mensch, 25 jaren oud, van fatsoenlijken huize, met den handel bekend, zag zich gaarne als REIZIGER voor een Solide huis geplaatst. Adres onder Letter S. aan het Bureau dezer Courant.

† † † Bij de Boekhandelaars H. PALIER en Zoon te *'s Bosch* is van de pers gekomen en alom verzonden:

PHILOSOPHISCHE BESCHOUWINGEN DER NATUUR, uit het Hoogduitsch van KAREL SNELL Hoogleeraar in de Mathesis aan de Kreuz Schule te *Dresden*, vertaald door J. A. MOLESCHOTT Phil. et Med. Stud. *f* 1,[illegible]

FRANSCHE KOSTSCHOOL

opgerigt te

LOENHOUT

onder

HET BESTUUR VAN DEN HEER

Manneckens van Puttegem.

Prijs f 141-75 —

Alle VAKKEN tot een goed en volmaakt ONDERWIJS noodzakelijk, worden hier geleerd. -- De geestelijke overheid heeft zich wel willen belasten met het godsdienstig onderwijs. --

Men gelieve zich te adresseren, om alle noodige en ware inlichtingen te bekomen, bij de geestelijke overheid dezer plaats, of bij den Heer MERTENS, Burgemeester dezer Gemeente.

Koers van Amsterdam.

van Zaturdag 20 Aug. $4\frac{1}{2}$ ure.

W. S. $2\frac{1}{2}$ pCt. [illegible] Dito 5 pCt. 101 [illegible] Handelm. [illegible] 0. I. 5 pCt. [illegible] Ardl [illegible] Dito Coupon [illegible] Oude Russen. [illegible]

Ter drukkerij van P. A. de ROOY.